

Inspireren

Ondersteunen

Uitdagen

Motivationaleel maatwerk: welke leraarstijl is motiverend voor cognitief begaafde leerlingen?

Studiedag Project TALENT, 29 september 2021

Prof. dr. Maarten Vansteenkiste en Dra. Sabine Sypré, Universiteit Gent

TALENT

Vaststelling 1: Motivatie staat tijdens corona onder druk

- “Leerlingen vertelden over hoe alle leuke activiteiten weggevallen waren, waardoor de school een leerfabriek werd.”
Arvid De Muynck (Leerkracht van het jaar), in De Morgen, 30/08/2021
- “Wat mij wel kopzorgen bezorgt, is dat de leermotivatie een zware deuk heeft gehad.”
Raymonda Verdyck (GO!-onderwijs), in HLN, 30/06/2021

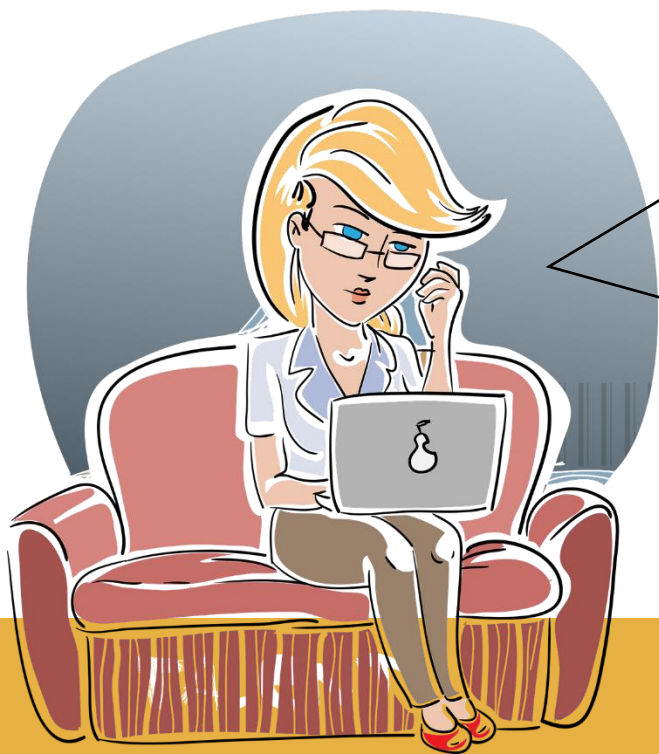
Vaststelling 2: Welbevinden en leervertraging krijgen aandacht tijdens corona

Lockdown
weegt zwaar
op jongeren

- “De leerachterstand wegwerken moet de grootste prioriteit zijn van deze Vlaamse regering”
Het Belang van Limburg, 16/03/2021
- Aandacht voor zowel welbevinden als leervertraging = **dubbel doel**

Het buikgevoel van Marjan (46) - Directeur

“Veel initiatieven hier op school zijn erop gericht om de motivatie van leerlingen te verhogen: onze manier van feedback geven, ons remediëringsbeleid, ons projectwerk. Maar we doen dit vaak op basis van ons **buikgevoel**. Het is goed om dit aanvoelen af te toetsen aan een conceptueel kader.”

Doelstellingen

Wanneer is deze sessie geslaagd?

Doelstellingen

- **Vocabulary** aanreiken in het spreken over motivatie en het gebrek aan motivatie bij hoogbegaafde jongeren
- Inzicht krijgen op de **vitamines voor motivatie en groei** van hoogbegaafde jongeren
- **Reflecteren** over de voor- en nadelen van verschillende leerkrachtstijlen in de omgang met hoogbegaafde jongeren

DEEL I

#1 Over de vitamines voor motivatie en groei

DEEL II

#2 Wat zijn de bouwstenen van een motiverende lerarenstijl?

DEEL III

#3 Welke leraarstijl hanteren leraren in de omgang met hoogbegaafde leerlingen?

Inleiding

Uit het leven gegrepen

Dialogo tussen Emiel (14) en zijn vader

Vader: Wat is er gebeurd met Frans?

Emiel: Niets. Hij leeft nog.

Vader: Maak er geen spelletje hé, Emiel. Je weet goed wat ik bedoel.

Emiel: Wat bedoel je?

Vader: Je cijfers voor Frans zijn opnieuw slecht. Je kan veel beter. In plaats van te gamen zou je beter wat Frans studeren.

Emiel: Maar dat heb ik gedaan! En met 59% ben ik er toch door? Die leraar is gewoon een trut.

Vader: Let op je taal, Emiel. Je zal toch moeten leren je inspannen voor je talen, want ook bij Nederlands heb je niet veel over.

Emiel: Talen kunnen mij gestolen worden. Geef mij maar fysica en wiskunde.

Vader: Maar als je later voor een groot internationaal bedrijf wil werken, dan heb je je talen nodig. Bij het volgende tekort voor Frans, sla je maar een voetbaltraining over!

Hoe voelde dit?

- Resultaatgerichte focus van de vader
- Geen gesprek; vader botst op een muur
- Gesprek verzandt in een preek

Dialogoog tussen juf en leerling

Leerling: Juf, kijk, ik heb nog een boek gevonden over ruimtevaart thuis.

Juf: Dat ziet er wel leuk uit. Staat er iets interessant in?

Leerling: Ja! Er staat iets in over die planeten waar we gisteren over hebben geleerd. En over waarom de aarde rond is. Kijk, een leuke prent.

Juf: Dat lijkt me wel een boeiend boek. Zouden de andere kinderen dit ook leuk vinden?

Leerling: Ik denk het wel.

Juf: Wel, misschien kan je er twee pagina's uit kopiëren voor de ganse klas en dan kunnen we dit met ons allen eens bekijken. Jij kan aan de andere kinderen uitleggen wat je bijzonder vindt. Wat vind je van dit voorstel?

Leerling: Keitof! Wanneer gaan we dit bespreken?

Juf: Wel, als we nu eens samen kopijen namen over de middag?

Hoe voelde dit?

- Bekrachtiging van initiatief
- Open houding van de leraar
- Echte dialoog

Deel 1: Over de vitamines voor motivatie & groei

Waarom beantwoord je een vraag in de klas?

Gebrek aan inspanning

'omdat ik het niet de moeite vind om mij in te spannen'

'omdat ik de inspanning niet kan opbrengen'

Externe druk

'om de leerkracht te plezieren'

'omdat de leerkracht ontgoocheld reageert als er niemand antwoordt'

Interne druk

'omdat ik moet tonen dat ik het antwoord ken'

'omdat ik me schuldig zou voelen als ik het niet zou doen'

Persoonlijke zinvolheid

'omdat ik zo sneller bijleer'

'omdat ik de leerstof zinvol vind'

Nieuwsgierigheid

'omdat ik de leerstof interessant vind'

'omdat ik het plezant vind om te antwoorden'

Hulpeloosheid
onverschilligheid

Straf, beloning,
verwachting

Schaamte,
schuld,
eigenwaarde

Inzicht, zinvol,
meerwaarde

Geboeidheid,
plezier, interesse

Demotivatie

"moeten" → 'MOET'IVATIE

"willen" → GOESTING

Zijn hoogbegaafde leerlingen meer
gedemotiveerd?

VOORSPELLING

Hoogbegaafde jongeren (IQ>130) vertonen, in vergelijking met de referentiegroep (IQ 80-120) ...

1. Meer / minder nieuwsgierigheid
2. Meer / minder zinvolheid
3. Meer / minder interne druk
4. Meer / minder externe druk
5. Meer / minder demotivatie

Types motivatie bij jongeren

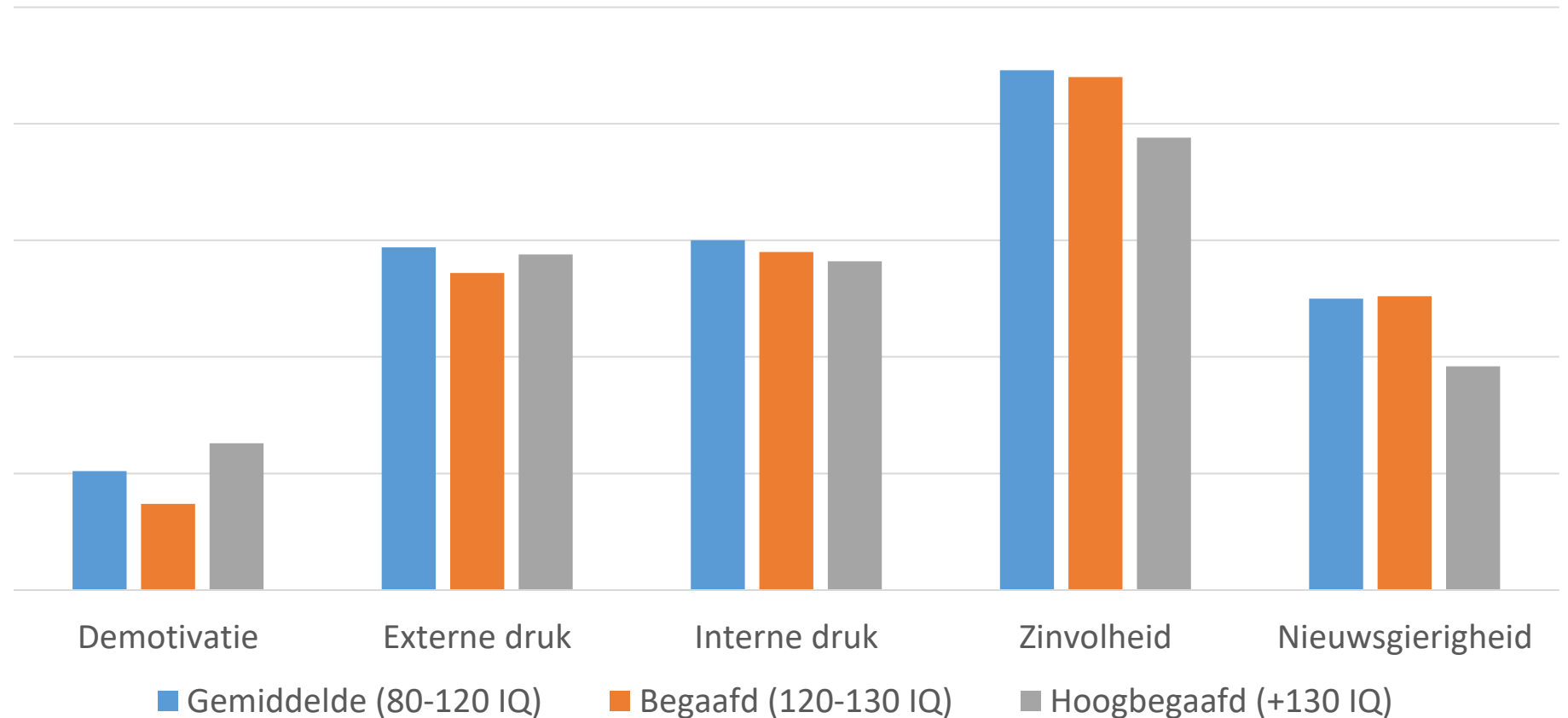
1. Intrinsieke motivatie = laagste

2. Begaafde en gemiddelde kinderen: geen verschil

3. Hoogbegaafde kinderen: minder 'goesting' en meer 'demotivatie'

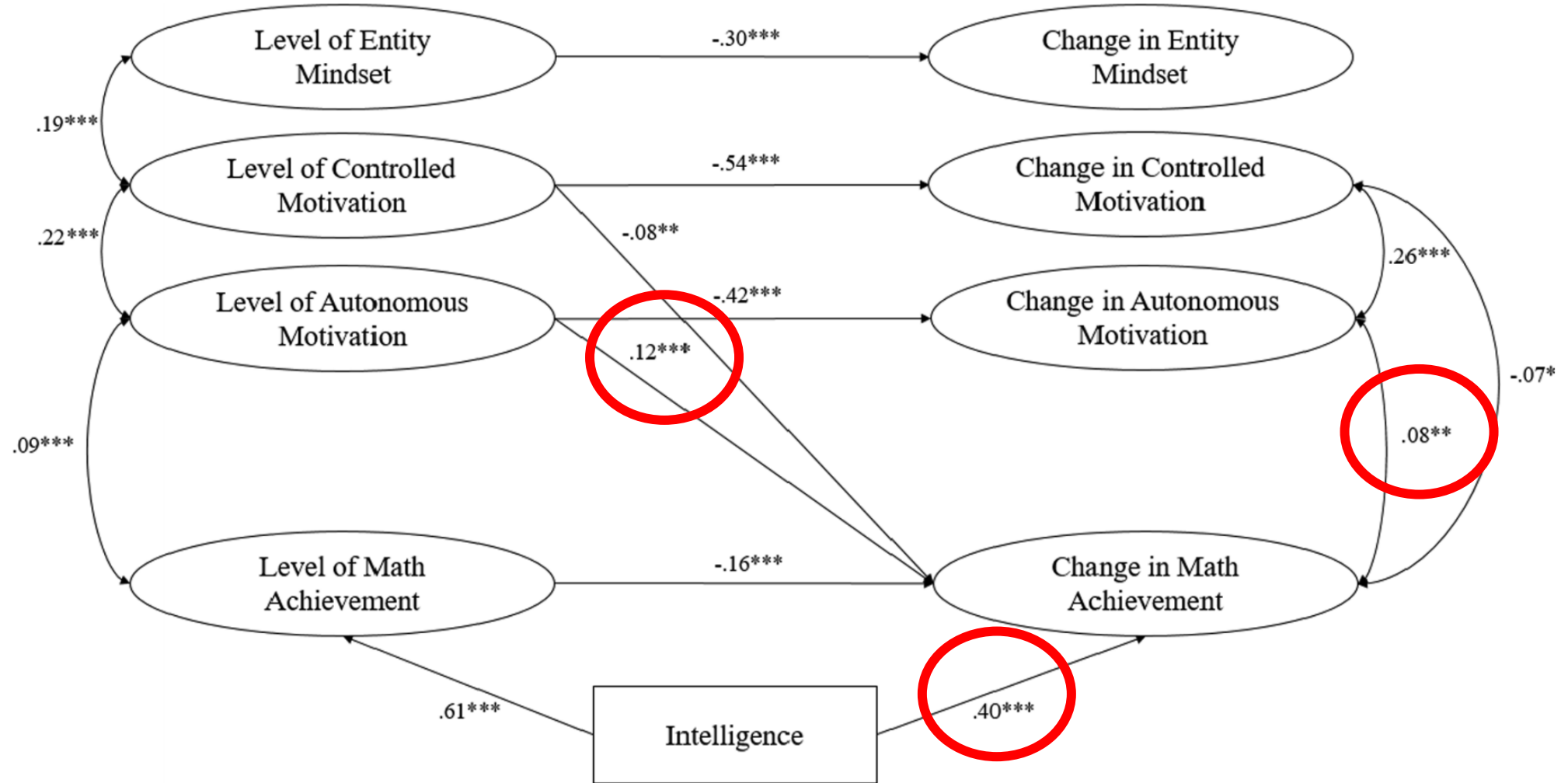
⇒ Verschil tussen talen & wiskunde

Gemiddelde motivationele verschillen

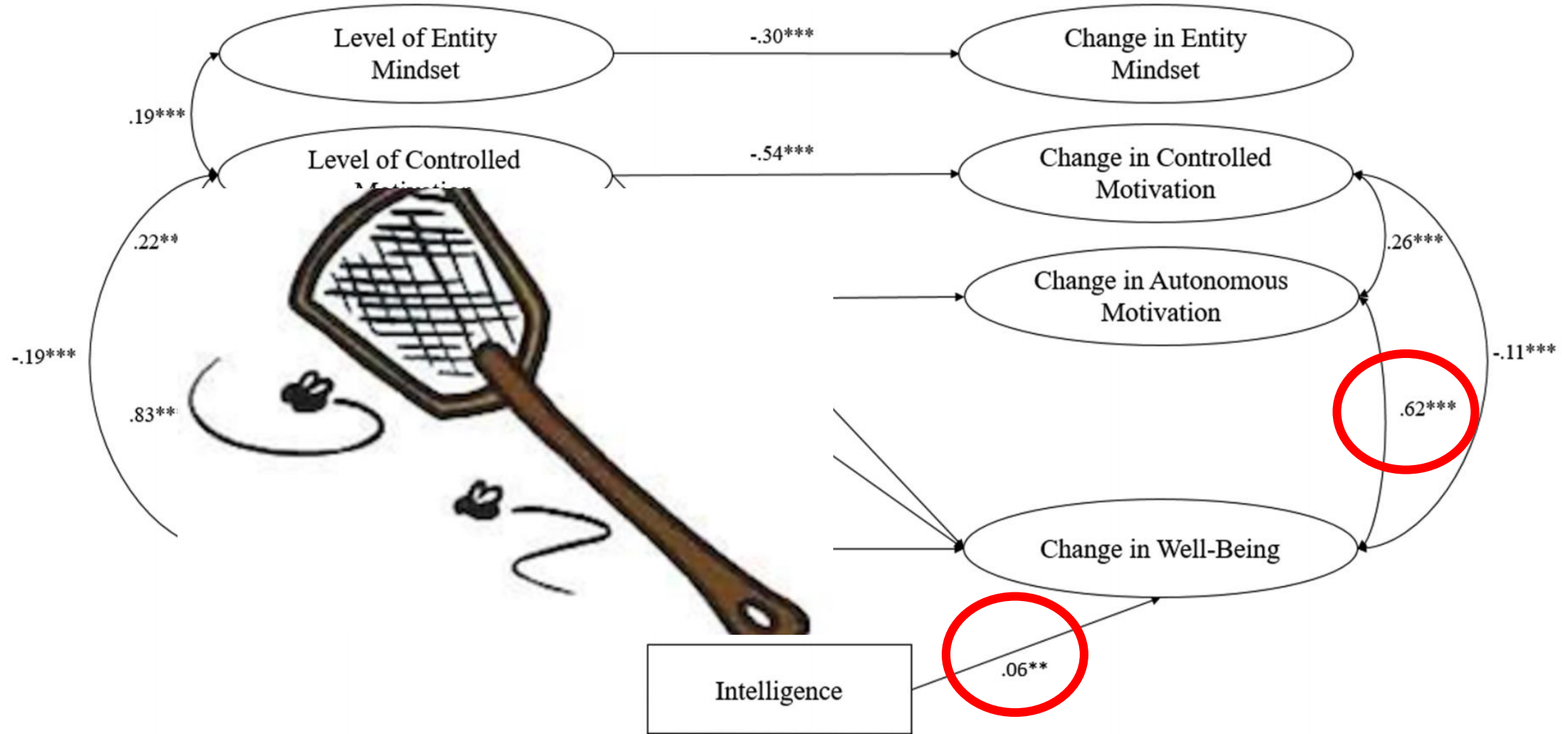

Motivatie als hefboom voor leerwinst en welbevinden

Motivatie en leerwinst

Motivatie en welbevinden

Conclusie motivatie

Hoogbegaafde jongeren rapporteren:

- ... minder intrinsieke motivatie en minder zinvolheid, al zijn de cijfers in het algemeen zorgwekkend, zelfs alarmerend.
- ... kunnen minder inspanningen opbrengen

Effecten motivatie:

- “Less is sometimes more”
- Hoogbegaafde leerlingen profiteren ook van autonome motivatie

Motor van motivatie: ABC-fundament

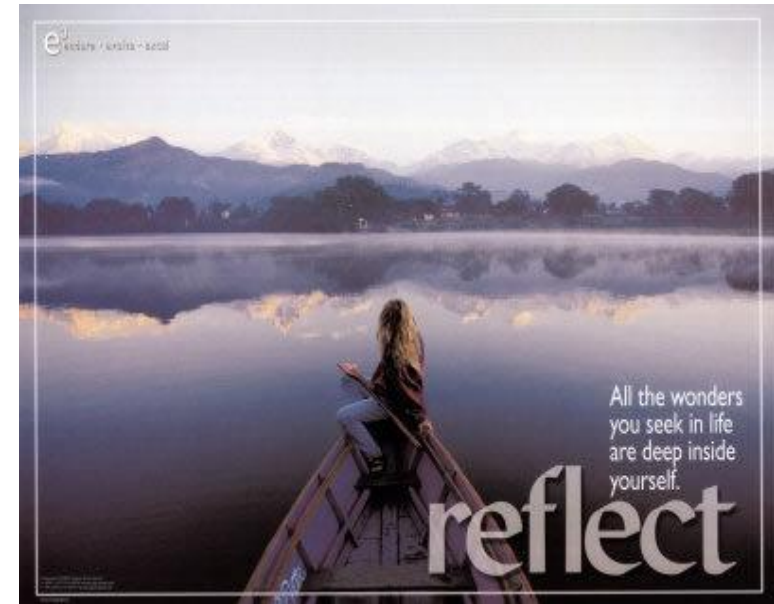
STELLING

Er zijn geen universele ingrediënten voor een motiverende begeleidings- of lerarenstijl. Wat motiverend is voor de ene (hoogbegaafde) leerling is demotiverend voor de andere en vice versa.

1. Akkoord
2. Niet akkoord
3. Het hangt er van af

Autonomie

De ervaring jezelf te mogen zijn en vrijwillig te mogen handelen, denken en voelen; ervaring van keuze en psychologische vrijheid, waarbij jij de regie hebt over je leer- en ontwikkelingsproces

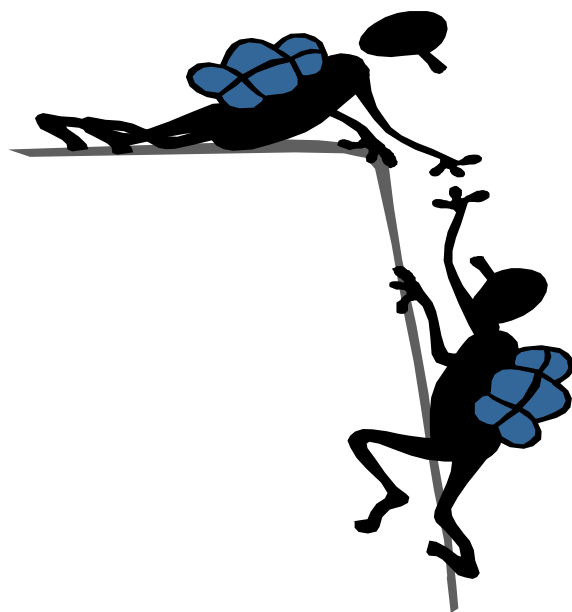

Autonomie

- Gaat hand in hand met creativiteit
- Betekent niet dat leerlingen alles zelfstandig dienen te doen
↔ Vrijwillige afhankelijkheid
- Toont zich ook op emotioneel vlak

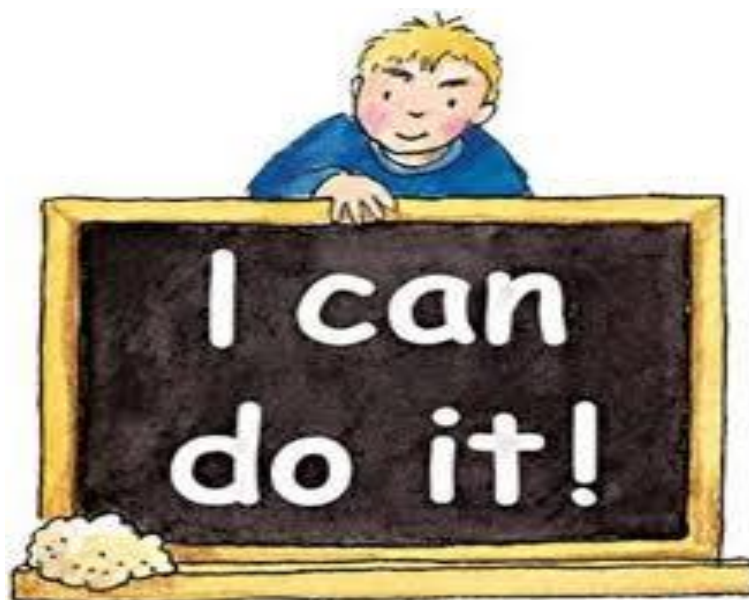
Relationele verbondenheid

Ervaring van een warme, hechte en authentieke band met anderen, voor anderen zorg dragen en geliefd worden

Competentie

Het gevoel hebben bekwaam te zien om een activiteit uit te voeren, gewenste doelen te bereiken en de eigen vaardigheden te ontplooiën

Het ABC van een leerling

A

“Ik heb een gevoel van vrijheid in de dingen die ik doe op school”

C

“Ik maak vooruitgang en word beter”

“Anderen begrijpen en steunen mij, ook op momenten dat het minder goed loopt”

B

Het ABC toepassen geeft...

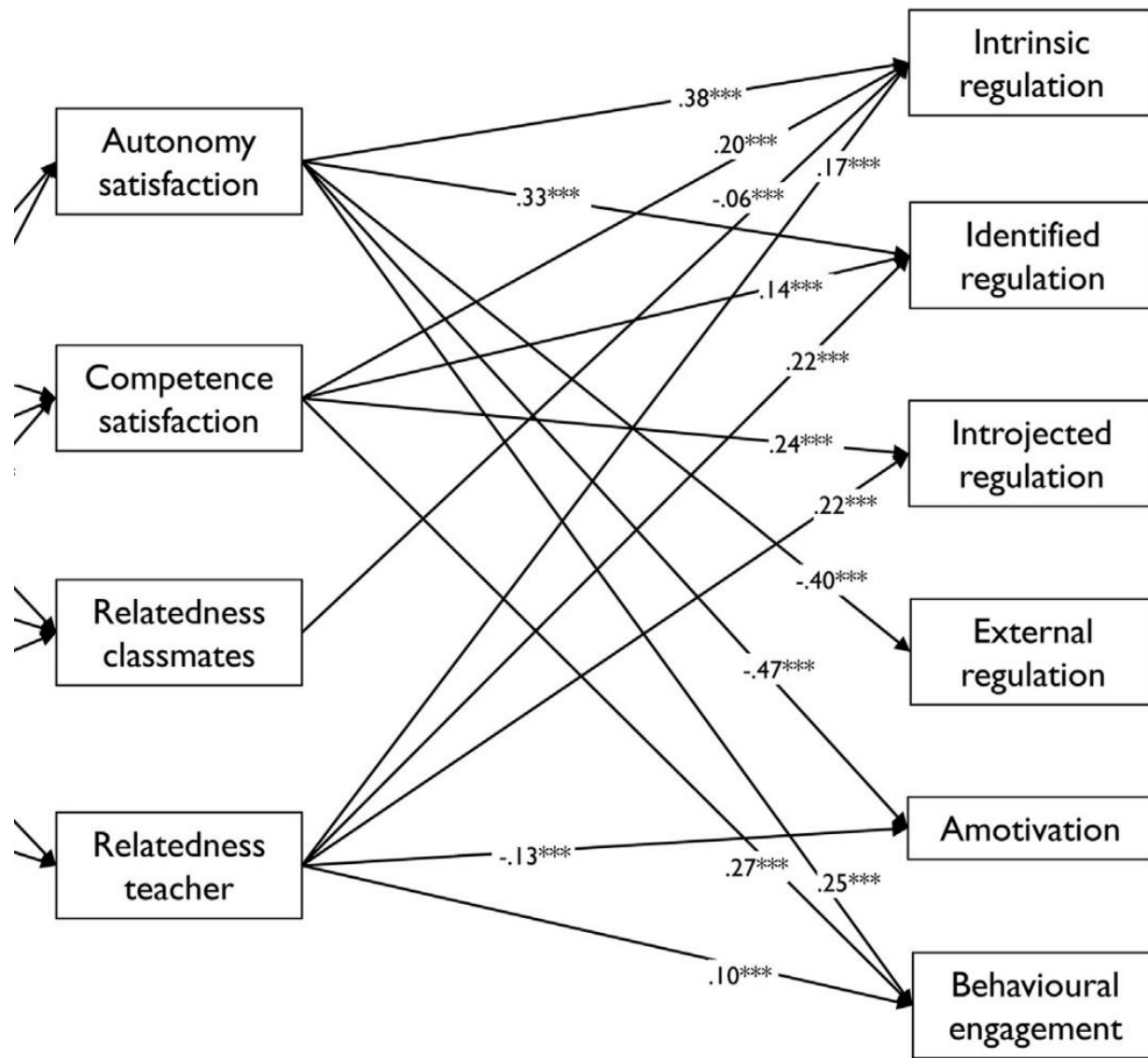
ABC
leerling

Grotere
betrokkenheid,
leerplezier

Meer zelfdiscipline &
volharding

Meer psychisch
welbevinden &
gezondheid

Meer creativiteit &
betere prestaties

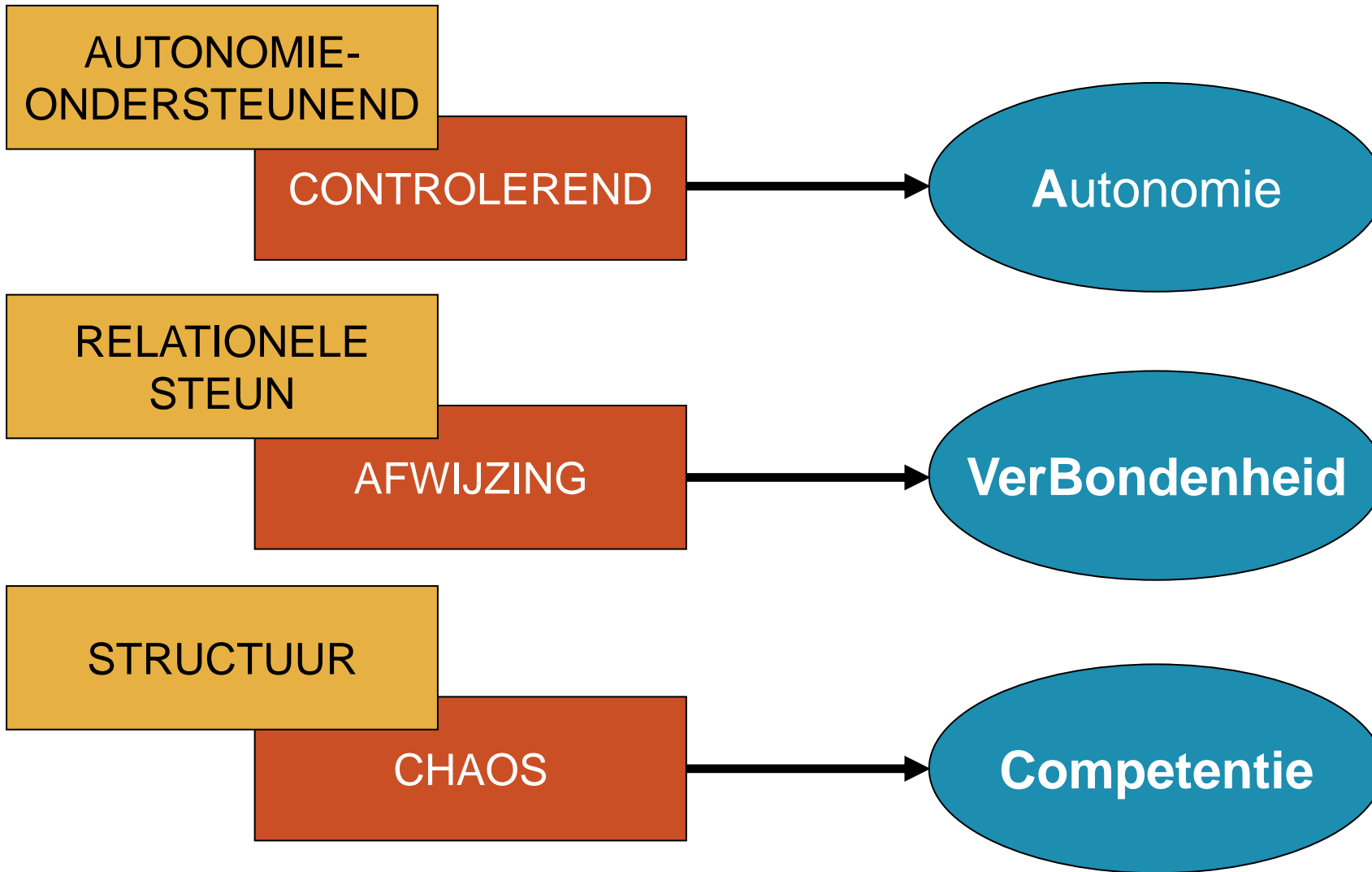

Conclusie

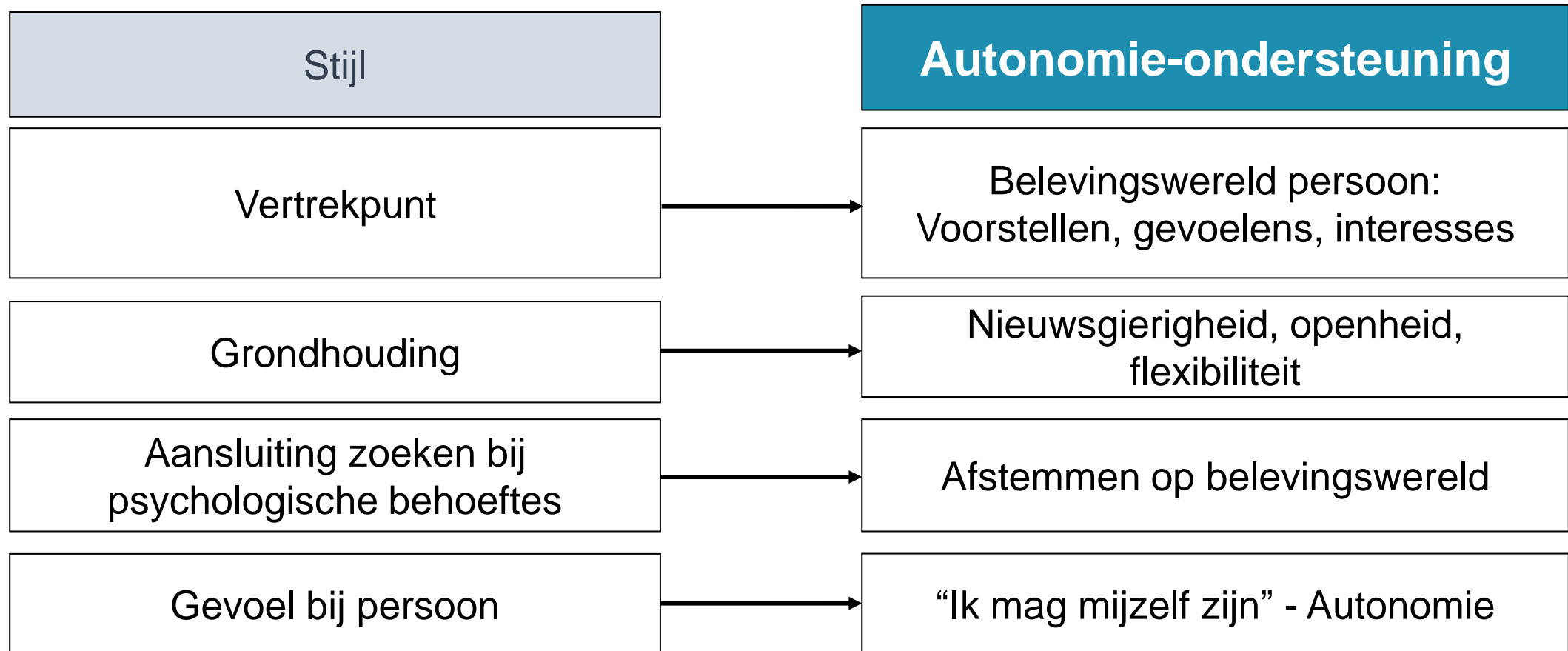
De behoeftes aan autonomie, competentie en verbondenheid

- Universele fundamentele van motivatie & groei
- Sleutelproces

Deel 2: Wat zijn de bouwstenen van een motiverende lerarenstijl?

Grondhouding van autonomie-ondersteuning

Misvattingen rond autonomieondersteuning

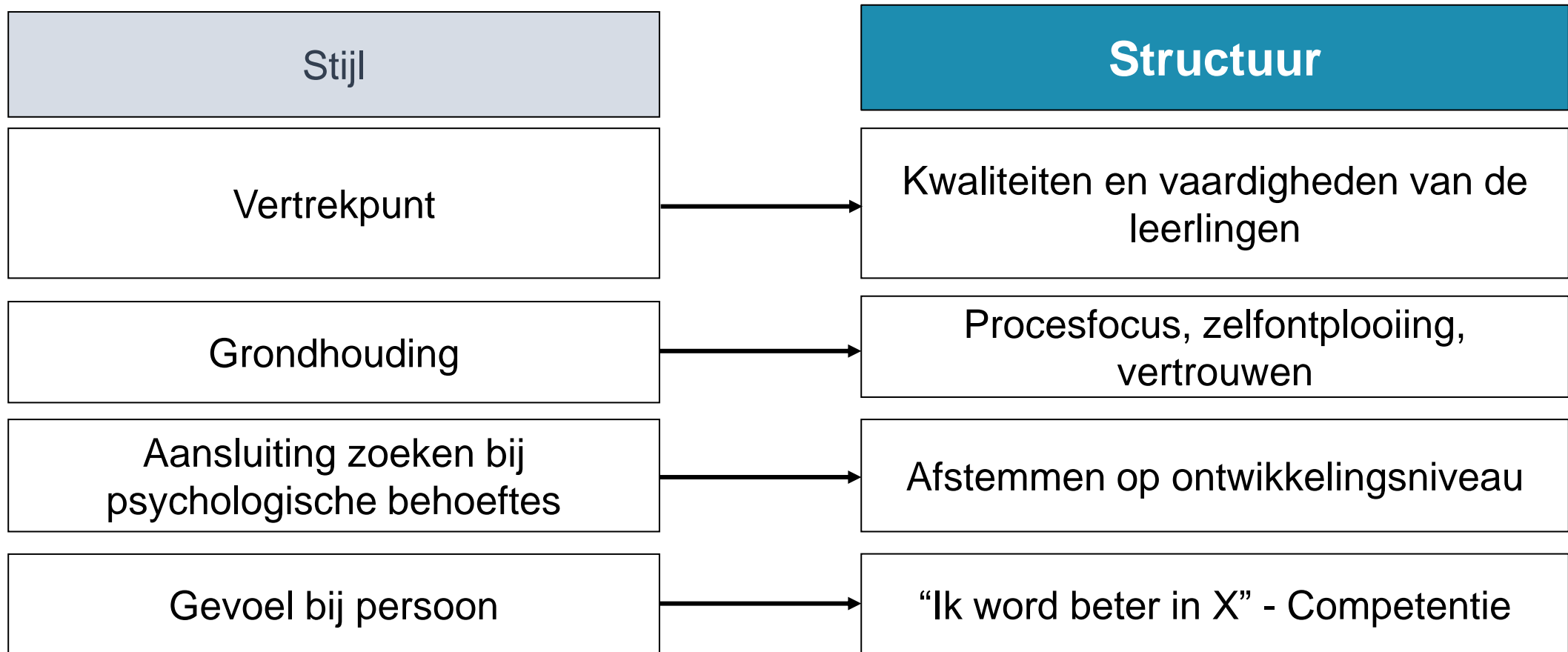
Autonomie-ondersteuning betekent **NIET** dat...

- ... je als leraar over alles **keuze biedt**; zelfs in afwezigheid van keuze kan je autonomieondersteunend te werk gaan
- ... leerlingen aan hun lot worden overgelaten om problemen, die ze bij het leren ervaren, op te lossen = **gebrek aan betrokkenheid**; autonomie-ondersteunende leraren zijn **beschikbaar**
- ... leerkrachten en opvoeders geen regels en normen kunnen stellen en leerlingen onbeperkte vrijheid genieten = **permissieve omgeving**

Want ...

	Structuur = BEGELEIDING	Gebrek aan structuur = CHAOS
Autonomie-ondersteunende omgevingen		
Controlerende omgevingen		

Grondhouding van structuur

Motiverende leerkrachtstijlen meten

Situatie 5: Leerlingen klagen

Tijdens een moeilijker moment van jouw les beginnen de leerlingen te klagen. Jij ...

17. ... aanvaardt hun negatieve gevoelens. Je verzekert hen dat je openstaat voor hun input en suggesties.
18. ... staat er op dat ze aandachtig zijn. Zij moeten de leerstof leren omwille van eigen bestwil.
19. ... brengt hen een strategie bij zodat ze leren om vordering te maken bij het oplossen van het probleem.
20. ... wijkt af van je initiële plan en slaat de stukken die ze niet plezant vinden over.

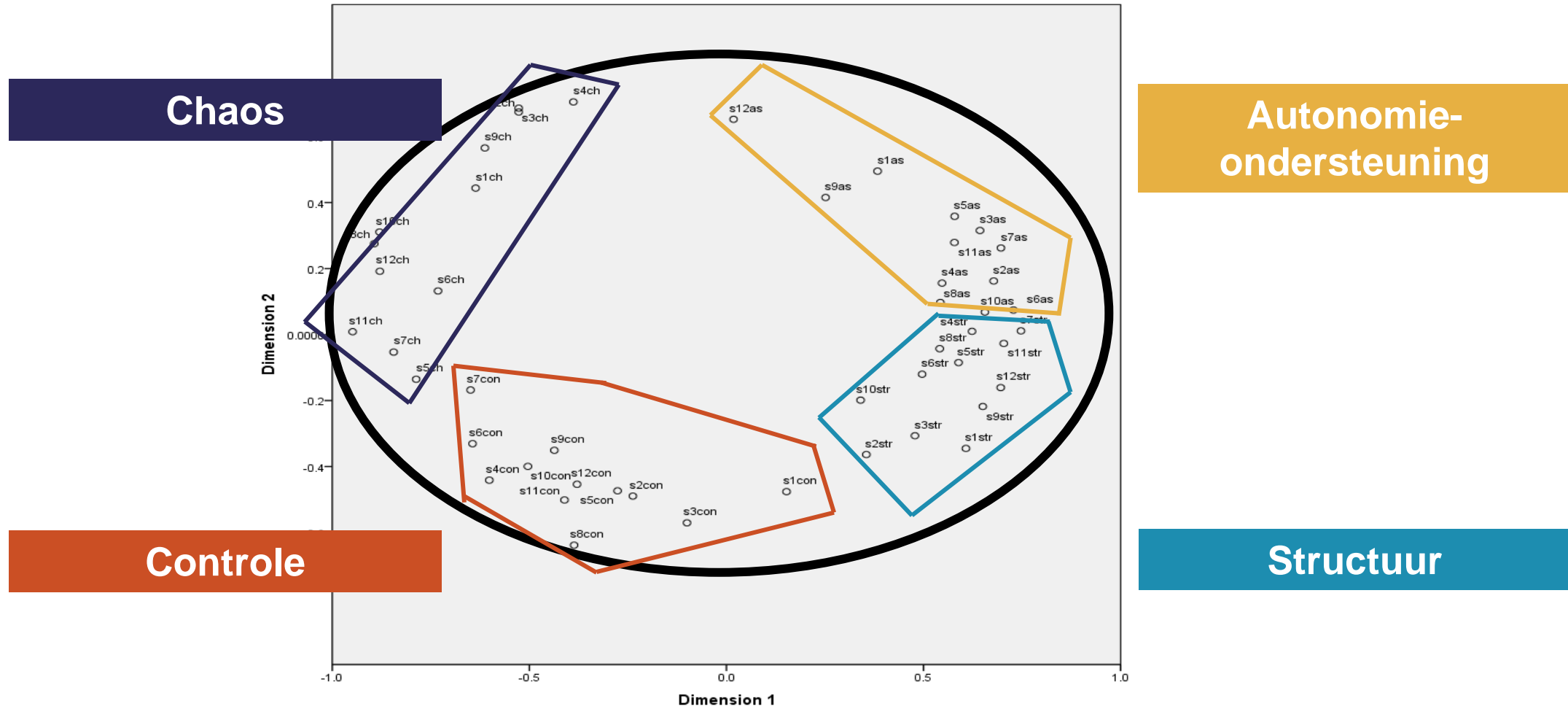
Autonomie-
ondersteuning

Controle

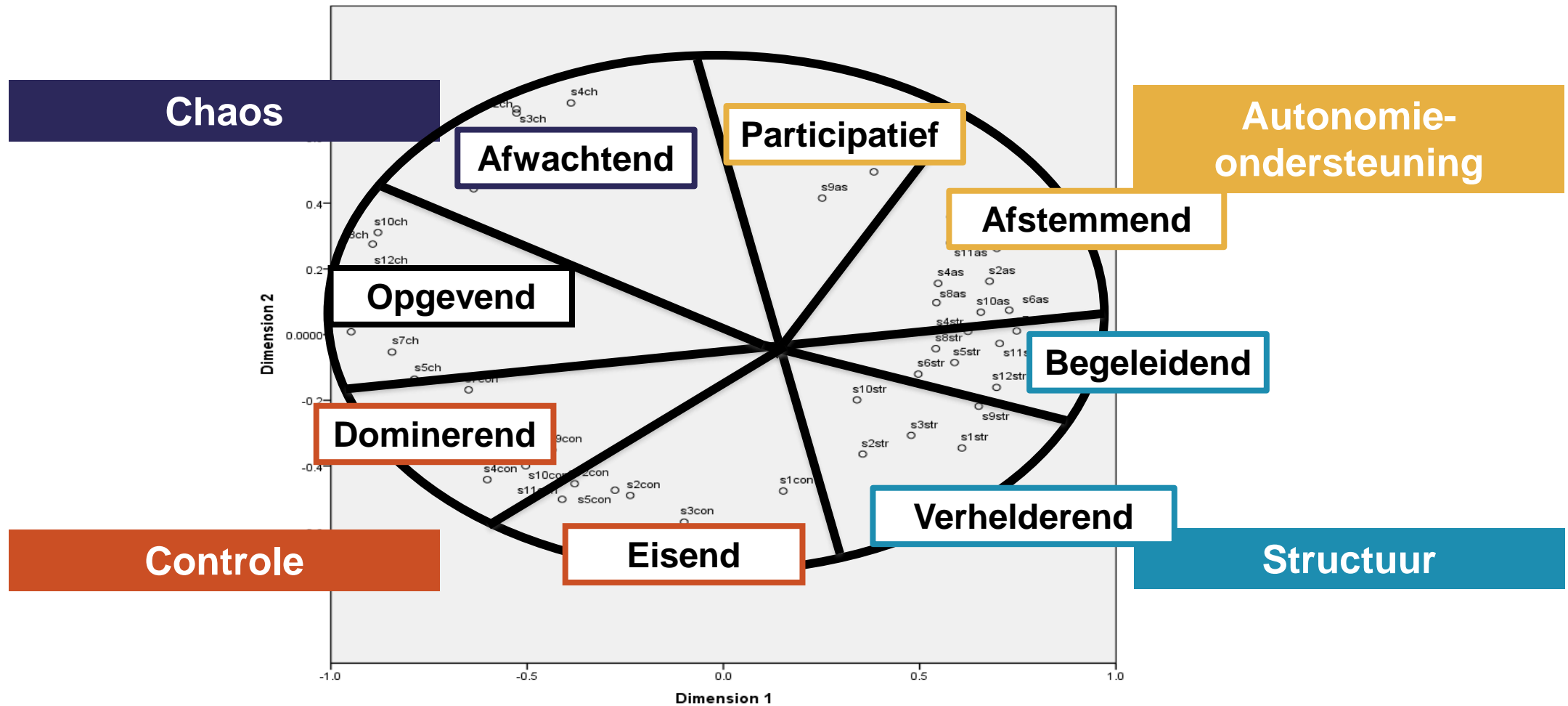
Structuur

Chaos

Leraarkompas

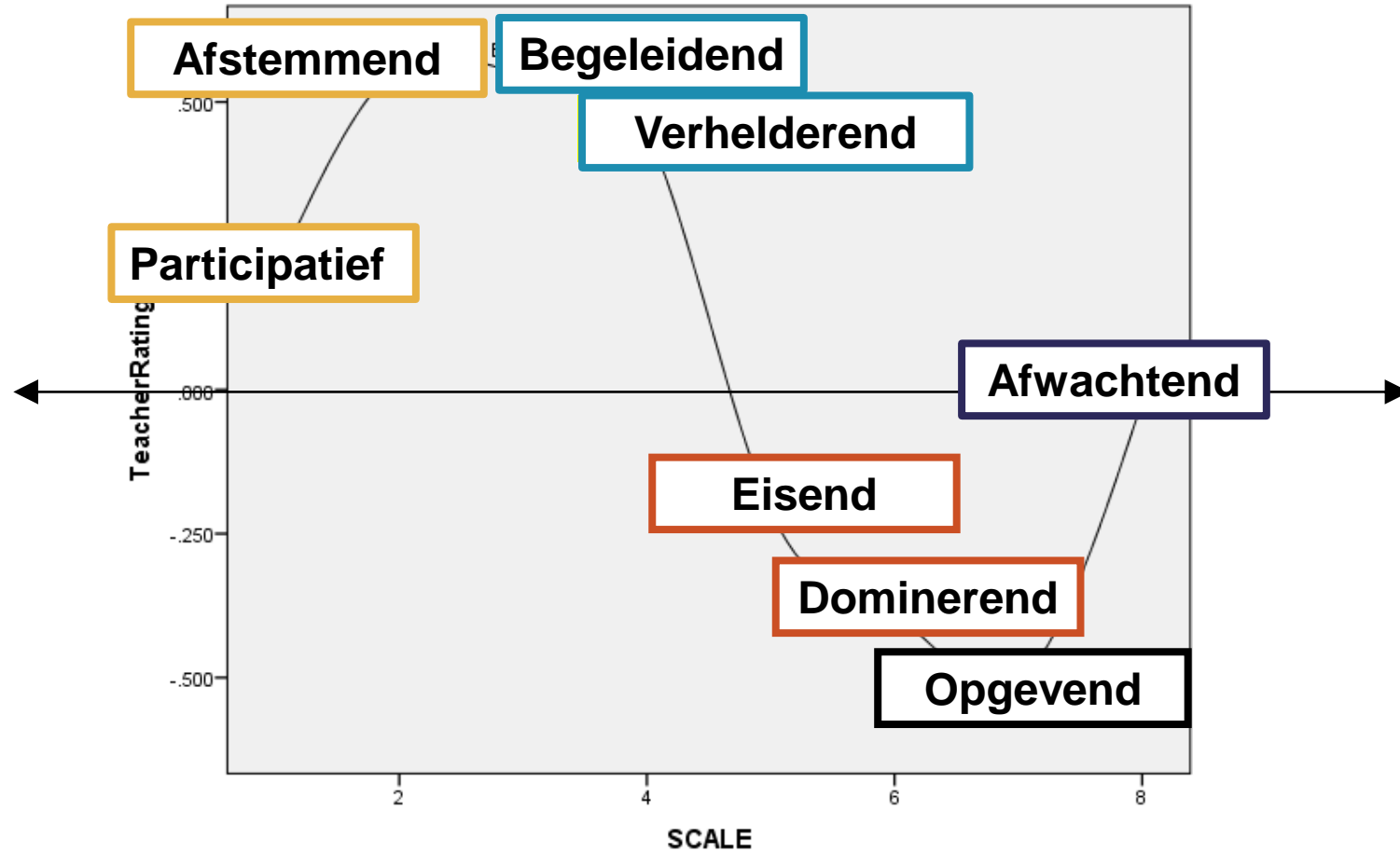

Leraarkompas

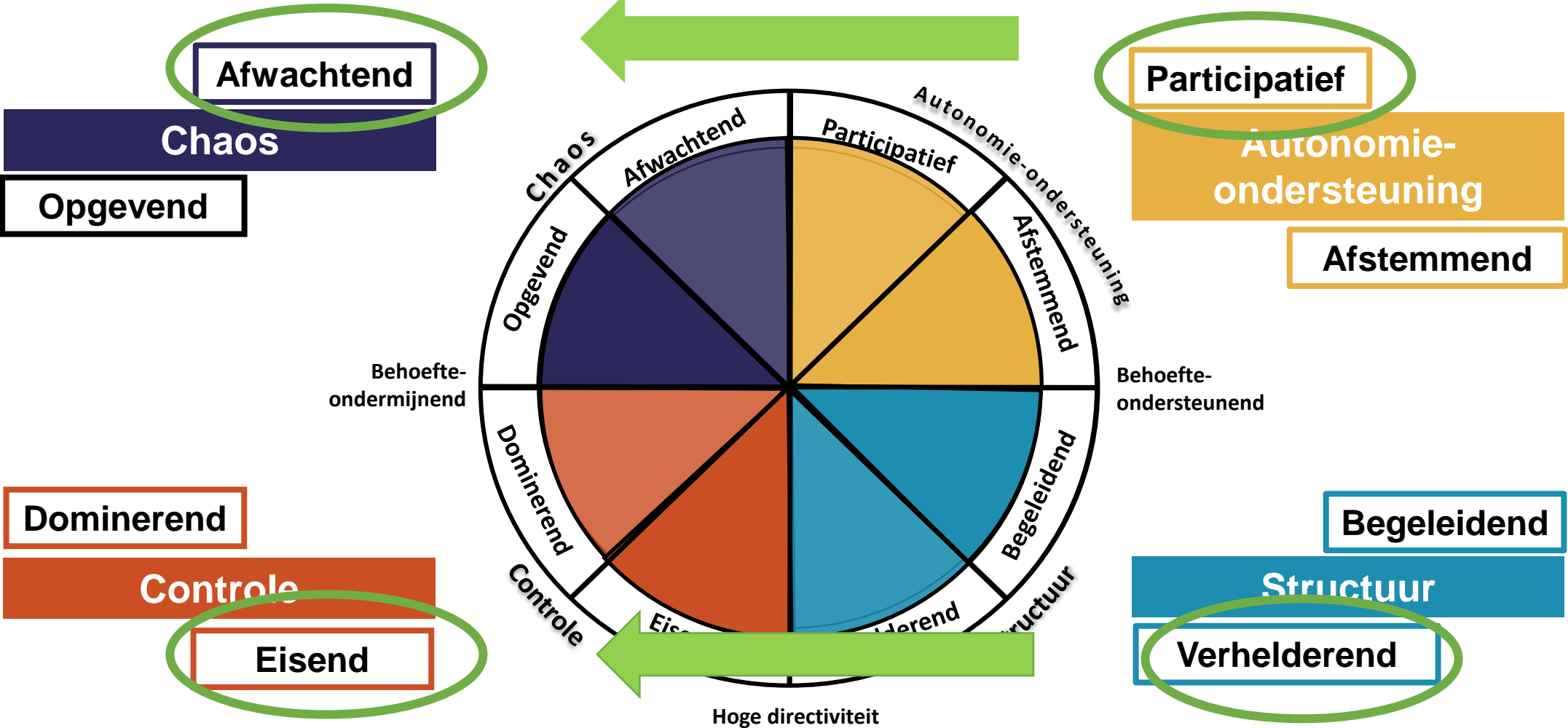
Wat is een wenselijke leraarstijl?

Leerkrachtevaluatie

Wat zijn de valkuilen van een foutieve toepassing van autonomieondersteuning en structuur?

Leraarkompas

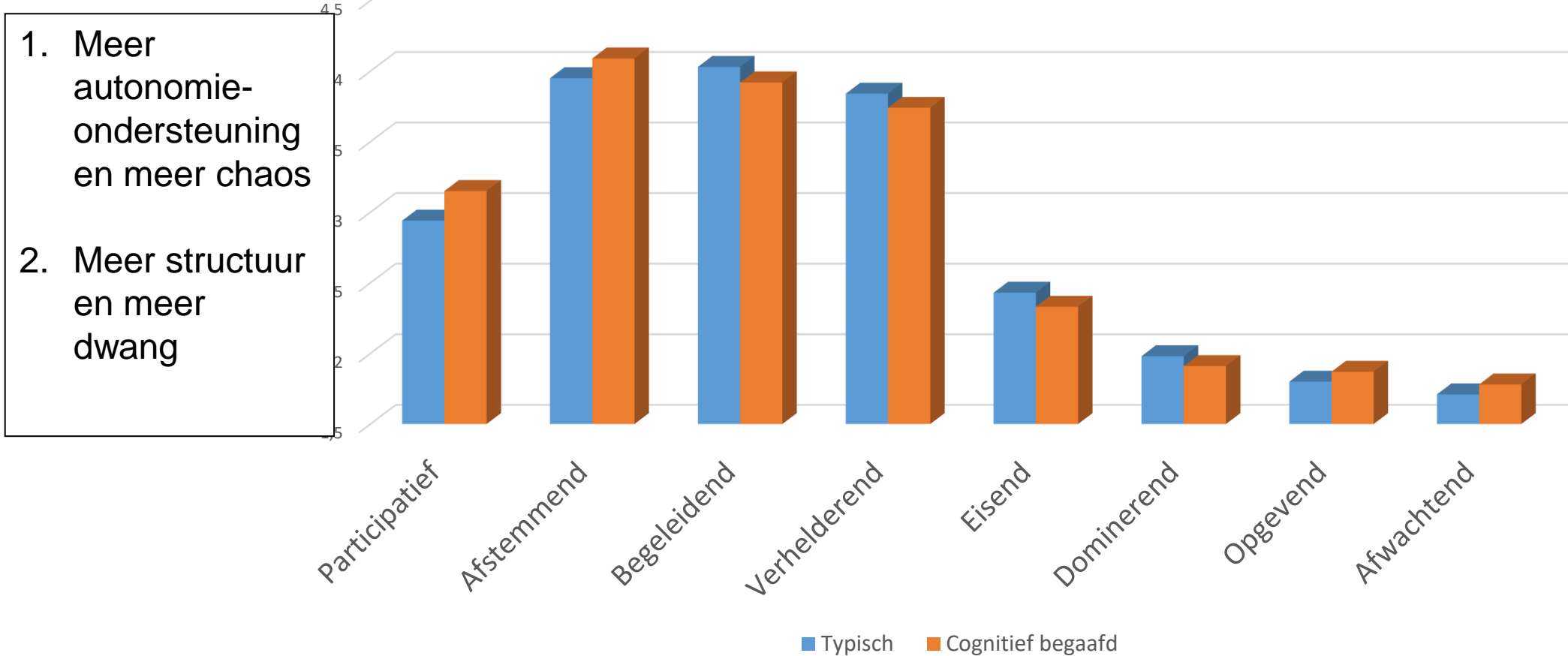

Conclusie leraarkompas

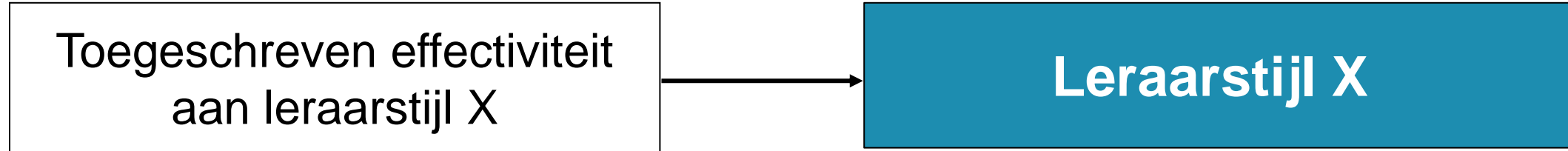
- Leraarkompas = inzicht en nuance
- Duidelijke stellingname:
 - Motiverend = behoefteondersteunend = wenselijk
 - Demotiverend = behoefteondermijnend = onwenselijk

Deel 3: Welke leraarstijl hanteren leraren in de omgang met hoogbegaafde leerlingen?

Verschillen in leraarstijl

Verklaring

⇒ Parallele verschillen in toegeschreven effectiviteit

⇒ Rol opleiding

Maar ...

Maar ... kritische kanttekeningen

⇒ Ook cognitief begaafde leerlingen profiteren ervan als hun leraar in hun ogen structuur aanbiedt (Hornstra et al., 2020)

⇒ **Combinatie** van autonomieondersteuning en structuur = essentieel (Vansteenkiste et al., 2012)

⇒ De precieze **manifestatie** van autonomieondersteuning en structuur kan verschillen; “vele wegen leiden naar Rome”

Wat is dus nodig? Motivationaleel maatwerk

Motivationaleel maatwerk

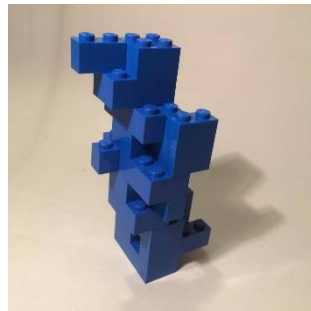
- Maatwerk = de “juiste” motiverende strategie toepassen op het “juiste” ogenblik, in de “juiste” volgorde en in relatie tot de “juiste” student

Motivationaleel maatwerk

Capaciteit tot calibratie vereist een stapsgewijze aanpak:

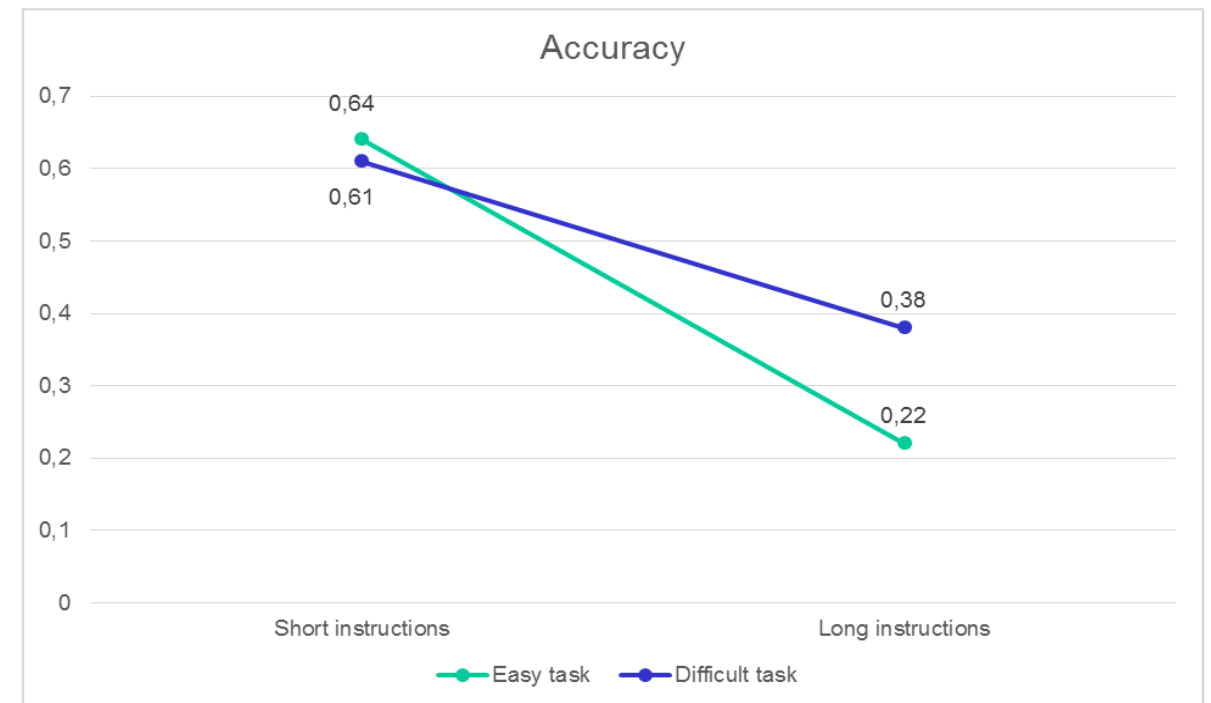
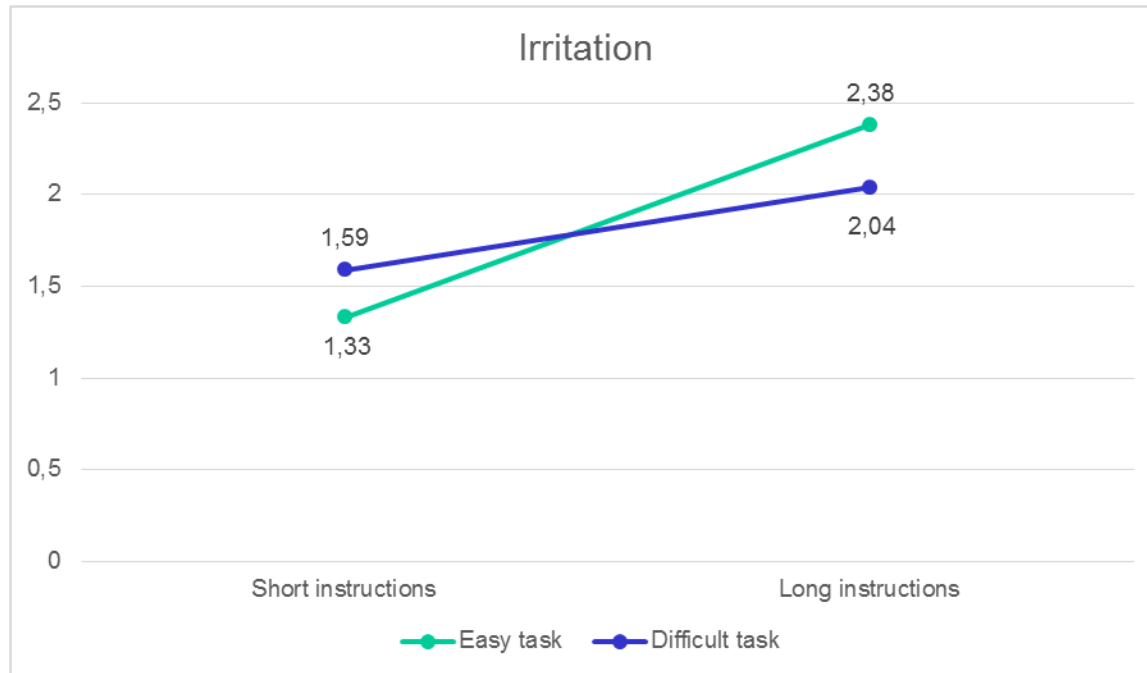
1. Inzicht verwerven in de kenmerken van de leerling (interesses, waarden, kwaliteiten) en situatie
=> Kindcontacten
2. Geïnformeerde keuze van passende motivatiestrategie
=> Leraarkompas = inspiratiebron
3. Blijvend toezicht op fit
=> Basisgrondhouding is cruciaal

Probeer je hoeveelheid instructies te **doseren** in functie van de noden / vaardigheden van de cliënten, want een overdosis aan instructies ontlocken

Pratende leerkrachten die te lange instructies geven roepen **irritatie** op, zeker als taken gekend/eenvoudig zijn

Maar er is meer! Lange instructies zorgen er ook voor dat het oog voor **detail** verloren gaat = meer **fouten** = **paradoxaal neveneffect!**

Globale conclusie

- Autonome motivatie = op een lager pitje maar veel heterogeniteit binnen hoogbegaafde groep

⇒ Niet alle hoogbegaafde leerlingen over een zelfde kam scheren!

- ABC = universeel fundament voor betrokkenheid en groei

⇒ Hoogbegaafde leerlingen hebben geen fundamenteel andere benadering nodig

- Maar toch is maatwerk vereist

⇒ Precieze cocktail van behoefteondersteunende bouwstenen en stijlen kan variëren

VITAMINES VOOR GROEI

MAARTEN VANSTEENKISTE EN BART SOENENS

acco

MAARTEN VANSTEENKISTE EN BART SOENENS

VITAMINES VOOR GROEI

ONTWIKKELING VOEDEN VANUIT
DE ZELF-DETERMINATIE THEORIE

Motiverend coachen de SPORT

Vitamines voor Groei

Nathalie Aelterman Gert-Jan De Muynck
Leen Haerens Gert Vande Broek Maarten Vansteenkiste

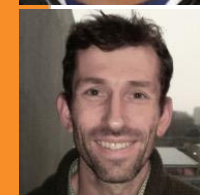
acco

Motiverend coachen in de SPORT

Nathalie Aelterman
Gert-Jan De Muynck
Leen Haerens
Gert Vande Broek
Maarten Vansteenkiste

acco

TALENT

